CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 6 martie 2025[1]

Cauza C-211/24

LEGO A/S
împotriva
Pozitív Energiaforrás Kft.

[cerere de decizie preliminară formulată de Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria)]

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală – Desene și modele industriale comunitare – Regulamentul (CE) nr. 6/2002 – Articolul 8 alineatul (3) – Desen sau model industrial care permite asamblarea sau conectarea multiplă a unor produse interschimbabile în interiorul unui sistem modular – Articolul 10 – Întinderea protecției – Noțiunile de «utilizator avizat» și de «impresie globală»”

Introducere

1. Dreptul de proprietate industrială al Uniunii realizează o distincție netă în ceea ce privește rolul jucat de diferitele categorii de drepturi protejate: brevetul protejează invențiile tehnice, în timp ce desenele și modelele industriale protejează aspectul produselor; la rândul lor, mărcile protejează legătura dintre produse și servicii și producătorii sau furnizorii acestora. Această distincție este de o importanță fundamentală deoarece împiedică monopolizarea, prin drepturi exclusive relativ ușor de obținut și cu o durată de valabilitate foarte lungă, chiar nedeterminată, a soluțiilor unice indispensabile progresului tehnic și concurenței economice nedenaturate. Pentru a asigura eficacitatea distincției menționate, dreptul Uniunii privind desenele și modelele industriale prevede că nu sunt protejate caracteristicile aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică, precum și cele care sunt indispensabile interoperabilității produselor de fabricație diferită.

2. Această regulă cunoaște totuși o excepție în ceea ce privește „sistemele modulare”, potrivit căreia desenele sau modelele industriale care au drept obiectiv să permită conectarea unor elemente în cadrul unui astfel de sistem pot fi protejate. Această excepție este adesea denumită „excepția Lego”, întrucât principalul său beneficiar este sistemul de blocuri de construcție bine cunoscut oricărui copil cu vârsta cuprinsă între 3 și 103 ani, comercializat sub marca LEGO.

[1] Limba originală: franceza.

3. Sistemul de blocuri de construcție Lego a fost dezvoltat în anii ’50. Prima cerere de brevet pentru acesta a fost depusă în Danemarca în anul 1958. Soluția tehnică pe care se întemeia această cerere consta într-un sistem de asamblare a blocurilor prin intermediul unor proeminențe pe partea superioară și a unor tuburi pe partea inferioară a fiecărui bloc, concepute și dispuse astfel încât să asigure o conectare stabilă și, simultan, să permită o dezasamblare relativ ușoară prin mânuirea de către un copil. Protecția prin brevet a sistemului Lego a fost ulterior extinsă la nivel mondial și completată de noi soluții tehnice [2].

4. Cu toate acestea, marea majoritate a acestor brevete a expirat în anii 1970 și 1980, iar producătorul de blocuri Lego a trebuit să facă față concurenței producătorilor de blocuri inspirate de – și compatibile cu – propriul său sistem. Ulterior, cea mai mare partea a încercărilor de a proteja acest sistem prin alte drepturi de proprietate intelectuală, și anume mărcile, desenele sau modelele industriale ori dreptul de autor, au eșuat, în special din cauza caracterului funcțional al obiectului protecției urmărite [3].

5. Existența „excepției Lego” permite totuși menținerea protecției sistemului de blocuri Lego și, indirect, a soluției tehnice care stă la baza acesteia, prin intermediul drepturilor asupra desenelor sau modelelor industriale [4]. Prezenta cauză oferă Curții ocazia de a preciza întinderea acestei protecții în lumina obiectivelor protecției conferite în dreptul Uniunii de diferite categorii de drepturi de proprietate intelectuală.

Cadrul juridic

6. Articolul 3 litera (a), articolul 4 alineatul (1), precum și articolele 6, 8 și 10 din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare [5] prevăd:

„Articolul 3

În înțelesul prezentului regulament:

(a) «desen sau model industrial» înseamnă aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, care îi conferă, în special, caracteristicile liniilor, contururilor, culorilor, formei, texturii și/sau a materialelor și/sau a ornamentației produsului în sine;

[…]

Articolul 4

(1) Un desen sau un model industrial este protejat printr-un desen sau model industrial comunitar numai dacă are caracter individual și de noutate.

[…]

[2] Cu privire la istoria protecției sistemului Lego prin dreptul de proprietate intelectuală, a se vedea în special Hunter, D., și Thomas, J., „Lego and the System of Intellectual Property, 1955-2015”, *Intellectual Property Quarterly*, 2016, nr. 1, p. 1-18.

[3] În ceea ce privește dreptul Uniunii privind mărcile, a se vedea Hotărârea din 14 septembrie 2010, Lego Juris/OAPI (C-48/09 P, EU:C:2010:516).

[4] A se vedea în special Hotărârea din 24 martie 2021, Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Bloc de construcție dintr-un set joc de construcție) (T-515/19, EU:T:2021:155).

[5] JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70.

Articolul 6

(1) Se consideră că un desen sau un model industrial are caracter individual dacă impresia globală pe care o produce asupra utilizatorului avizat diferă de impresia produsă asupra unui asemenea utilizator de orice alt desen sau model care a fost făcut public:

[…]

(b) în cazul unui desen sau model industrial comunitar înregistrat, înainte de data de depunere a cererii de înregistrare sau, dacă se revendică o prioritate, înainte de data de prioritate.

(2) Pentru aprecierea caracterului individual trebuie să se ia în considerare gradul de libertate a autorului în elaborarea desenului sau a modelului.

[…]

Articolul 8

(1) Un desen sau un model industrial comunitar nu conferă drepturi asupra caracteristicilor aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică.

(2) Un desen sau un model industrial comunitar nu conferă drepturi asupra caracteristicilor aspectului unui produs care trebuie să fie reproduse obligatoriu în forma și dimensiunile lor exacte pentru ca produsul în care este încorporat sau căruia i se aplică desenul sau modelul să poată fi racordat mecanic la un alt produs, să poată fi plasat în interiorul sau în jurul unui alt produs sau pus în contact cu un alt produs, astfel încât fiecare dintre produse să-și îndeplinească funcția proprie.

(3) Prin derogare de la dispozițiile alineatului (2), un desen sau un model industrial comunitar conferă drepturi asupra unui desen sau model care respectă condițiile stabilite în articolele 5 și 6 și care are drept obiectiv acela de a permite asamblarea sau conectarea multiplă a unor produse interschimbabile în interiorul unui sistem modular.

[…]

Articolul 10

(1) Protecția conferită de desenul sau modelul industrial comunitar se întinde asupra oricărui desen sau model care nu produce asupra utilizatorului avizat o impresie vizuală globală diferită.

(2) Pentru stabilirea întinderii protecției, trebuie să se ia în considerare gradul de libertate pe care-l deține autorul în realizarea desenului sau a modelului.”

Situația de fapt din litigiul principal, procedura și întrebările preliminare

7. LEGO A/S, societate de drept danez, este titulara, printre altele, a desenului sau modelului industrial comunitar nr. 001950981 0001, înregistrat cu data de prioritate 22 noiembrie 2011, al cărui obiect este un element de conectare („traversă”) pentru o jucărie de construcție care constă într-un cilindru cu proeminențe și două axuri de secțiune transversală perpendicular unul pe

celălalt și pe cilindru și care sunt unite cu cilindrul printr-o bază cilindrică [6], precum și a desenului sau modelului industrial comunitar nr. 002137190 0002, înregistrat cu data de prioritate 16 noiembrie 2012, având ca obiect o piesă a unei jucării de construcție, care este o variantă modificată a blocului 2 × 1, care are proeminențe goale pe una dintre fețe (denumite în continuare „desenele sau modelele industriale comunitare în discuție în litigiul principal”) [7].

8. Pozitív Energiaforrás Kft., societate de drept maghiar, a intenționat să importe, sub marca Qman, jucării de construcție constând în elemente modulare din plastic care conțin, printre altele, unul sau mai multe elemente de construcție pretins contrafăcute ale desenelor sau modelelor industriale comunitare în discuție în litigiul principal.

9. În urma declarației LEGO, Nemzeti Adó- és Vámhivatal Veszprém Megyei Adó- és Vámigazgatósága (Direcția Fiscală și Vamală din Veszprém, din cadrul Administrației Naționale Fiscale și Vamale, Ungaria) a dispus reținerea acestor mărfuri, apoi a inițiat împotriva administratorului Pozitív Energiaforrás o procedură în contrafacere, ca urmare a unei suspiciuni de încălcare a drepturilor de proprietate industrială ale LEGO.

10. La 22 iunie 2022, LEGO a introdus la Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria), în temeiul articolelor 10 și 89 din Regulamentul nr. 6/2002, o cerere având ca obiect instituirea unor măsuri provizorii pentru indisponibilizarea kiturilor jucăriilor de construcție care fac obiectul litigiului principal. Această instanță a respins cererea respectivă, considerând că desenele sau modelele industriale comunitare în discuție în litigiul principal erau protejate în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din acest regulament și că, în măsura în care forma elementelor de conectare era impusă exclusiv de funcția lor tehnică, marja de manevră creativă pentru a imagina o astfel de formă era foarte limitată. Ținând seama, de asemenea, de forma și de dimensiunea produsului, aceasta a statuat că utilizatorul avizat ar privi un astfel de desen sau model industrial cu un ochi format, atent la cele mai mici detalii. Prin urmare, aceasta a comparat cu atenție reprezentările înregistrate ale celor două desene sau modele industriale comunitare în discuție în litigiul principal cu reproducerile fotografice ale produselor Pozitív Energiaforrás și a apreciat că cele din urmă produceau asupra utilizatorului avizat o impresie globală diferită de cea produsă de desenele sau modelele industriale comunitare în discuție în litigiul principal.

11. Fővárosi Ítélőtábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta-Capitală, Ungaria), sesizată cu un apel formulat de LEGO, a modificat această decizie și a dispus indisponibilizarea produselor care fac obiectul litigiului principal pentru motivul că desenele sau modelele industriale comunitare în discuție în litigiul principal și produsele Pozitív Energiaforrás nu produceau asupra utilizatorului avizat o impresie globală diferită. Kúria (Curtea Supremă, Ungaria), sesizată de Pozitív Energiaforrás cu un recurs, a confirmat decizia menționată.

12. LEGO a introdus ulterior la Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală), instanța de trimitere, o acțiune în contrafacere prin care solicită în esență să se constate existența unei contrafaceri, să se interzică Pozitív Energiaforrás să continue actele de contrafacere și să se aplice alte consecințe juridice ale acestor acte.

[6] Acest element figurează în catalogul LEGO sub denumirea „Technic, Axle and pin connector hub with 2 perpendicular axles”.

[7] Acest element figurează în catalogul LEGO sub denumirea „Brick, modified 1 × 2 with studs on 1 side”.

13. În aceste condiții, Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Într-o cauză precum cea din procedura principală, în care titularul invocă un desen sau model industrial protejat în temeiul articolului 8 alineatul (3) din [Regulamentul nr. 6/2002] cu privire la unul sau la mai multe blocuri de construcție ale unui joc de construcție al pârâtei, care îndeplinesc aceeași funcție de asamblare ca și blocurile din desenul sau modelul industrial al reclamantei, este conformă cu dreptul Uniunii o practică jurisdicțională în temeiul căreia instanțele judecătorești, pentru a stabili întinderea protecției desenului sau modelului industrial al reclamantei, în sensul articolului 10 din Regulamentul nr. 6/2002:

– ia ca termen de referință un utilizator avizat care, în ceea ce privește funcția desenului sau modelului industrial și cea a produsului, dispune de cunoștințele tehnice analoge celor care pot fi așteptate de la un profesionist,

– consideră că un utilizator avizat este cel care compară desenul sau modelul industrial al reclamantei cu produsul pârâtei prin intermediul unei analize în cel mai mic detaliu din punct de vedere tehnic și

– presupun că acest utilizator avizat își formează impresia vizuală globală asupra desenului sau modelului industrial și asupra produsului, în primul rând pe considerații de ordin tehnic?

2) În cazul în care, într-o cauză cu caracteristicile descrise, trebuie să se constate că protecția conferită de desenul sau modelul industrial al reclamantei se întinde asupra uneia sau a câtorva piese din jocurile de construcție ale pârâtei, care totuși vizează un număr redus de blocuri de construcție în raport cu numărul total, este conformă cu dreptul Uniunii recunoașterea unei puteri de apreciere în temeiul căreia, luând în considerare caracterul parțial al încălcării, gravitatea redusă și întinderea redusă a încălcării în raport cu produsul în ansamblul său, precum și interesele comerțului neîngrădit al unui joc de construcție în cea mai mare parte necontestabil, circumstanțe care sunt calificate drept «motive întemeiate» în sensul articolului 89 alineatul (1) din [Regulamentul nr. 6/2002], instanța respinge cererea de interzicere a continuării importului jocului de construcție în această țară?”

14. Cererea de decizie preliminară a fost primită la grefa Curții la 18 martie 2024. Părțile din litigiul principal, guvernul maghiar și Comisia Europeană au depus observații scrise. Curtea a decis să judece cauza fără a organiza o ședință de audiere a pledoariilor.

Analiză

15. La solicitarea Curții, vom limita prezentele concluzii la analiza primei întrebări preliminare. Astfel, răspunsul la a doua întrebare poate fi dedus cu ușurință din jurisprudența consacrată [8].

16. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că întinderea protecției unui desen sau model industrial care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din acest regulament este determinată prin referire la impresia globală produsă de acest desen sau model industrial

[8] A se vedea în special Hotărârea din 22 iunie 2016, Nikolajeva (C-280/15, EU:C:2016:467, punctul 33 și jurisprudența citată).

asupra unui utilizator avizat care deține cunoștințe tehnice aprofundate și care dă dovadă de un grad de vigilență specific în ceea ce privește aspectele tehnice și dacă această impresie globală rezultă în principal din considerații tehnice.

17. Pentru a răspunde la această întrebare într-un mod util pentru soluționarea litigiului pendinte în fața instanței de trimitere, este necesar să se analizeze, în primul rând, noțiunea de „utilizator avizat”, în sensul Regulamentului nr. 6/2002, și, în al doilea rând, elementele constitutive ale impresiei globale pe care o produce asupra unui asemenea utilizator un desen sau model industrial care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din acest regulament, precum și elementele care trebuie luate în considerare la aprecierea întinderii protecției unui astfel de desen sau model industrial în temeiul articolului 10 din regulamentul menționat.

Cu privire la utilizatorul avizat

18. Noțiunea de „utilizator avizat” este o noțiune centrală a Regulamentului nr. 6/2002, în măsura în care impresia globală produsă de un desen sau model industrial asupra unui astfel de utilizator avizat determină atât capacitatea desenului sau modelului industrial în cauză de a fi protejat, atestând sau neatestând caracterul său individual, cât și întinderea acestei protecții în raport cu desenele sau modelele industriale potențial contrafăcute [9]. Utilizatorul avizat este o figură fictivă și este echivalentul funcțional, în dreptul desenelor și modelelor industriale, al figurii consumatorului mediu în dreptul mărcilor și al celei a expertului (persoană specializată în domeniu) în dreptul brevetelor.

19. Caracteristicile utilizatorului avizat au fost stabilite de Curte în Hotărârea PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic [10]. Astfel, noțiunea de „utilizator avizat”, care nu este definită în Regulamentul nr. 6/2002, trebuie înțeleasă ca „o noțiune intermediară între cea a consumatorului mediu, aplicabilă în domeniul mărcilor, căruia nu i se cer cunoștințe specifice și care, în general, nu face o comparație directă între mărcile în conflict, și cea a specialistului expert, care deține cunoștințe tehnice aprofundate”. Această noțiune desemnează, așadar, „un utilizator dotat nu cu o atenție medie, ci cu o vigilență deosebită, fie ca urmare a experienței sale personale, fie a cunoștințelor sale extinse cu privire la sectorul vizat” [11].

20. Curtea a precizat că „calificativul «avizat» sugerează că utilizatorul, fără a fi designer sau expert tehnic, cunoaște diversele desene sau modele industriale existente în sectorul vizat, are un anumit nivel de cunoștințe în ceea ce privește elementele pe care, de regulă, aceste desene sau modele industriale le conțin și, datorită interesului său pentru produsele respective, dă dovadă de un grad de atenție relativ ridicat atunci când le utilizează” [12].

21. Deși Curtea a dat această definiție a noțiunii de „utilizator avizat” în cadrul unei proceduri de declarare a nulității unui desen sau model industrial comunitar și, prin urmare, în temeiul articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002, nimic nu indică faptul că, în ceea ce privește articolul 10 din acest regulament, această noțiune trebuie interpretată în mod diferit. Dimpotrivă, în temeiul principiului reciprocității, întinderea protecției unui desen sau model

[9] Cu privire la noțiunea de „utilizator avizat” în dreptul Uniunii privind desenele și modelele industriale, a se vedea în special Stone, D., *European Union Design Law: A Practitioners' Guide*, Oxford University Press, 2016, p. 209-229.

[10] Hotărârea din 20 octombrie 2011 (C-281/10 P, denumită în continuare „Hotărârea PepsiCo”, EU:C:2011:679).

[11] Hotărârea PepsiCo (punctul 53).

[12] Hotărârea PepsiCo (punctul 59).

industrial este reversul caracterului său individual [13]. Ambele trebuie apreciate, așadar, pe baza impresiei globale produse asupra aceleiași persoane fictive, și anume utilizatorul avizat, care prezintă aceleași caracteristici, indiferent dacă este vorba despre validitatea desenului sau modelului industrial sau despre contrafacere. Prin urmare, considerațiile Curții din Hotărârea PepsiCo pot fi transpuse pe deplin în prezenta cauză.

22. Instanța de trimitere consideră însă că, în cazul desenelor sau modelelor industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002, elementele lor esențiale constau în funcția tehnică a caracteristicilor aspectului produsului, și anume interconectarea potențială cu alte produse într-un sistem modular. Pentru acest motiv, ar trebui, în opinia sa, să se considere că utilizatorul avizat fictiv are cunoștințe tehnice și este dotat cu o vigilență specifică și, prin urmare, că aspectele tehnice au impact asupra impresiei globale pe care o produce asupra sa desenul sau modelul industrial în discuție.

23. Considerăm că această abordare nu este corectă.

24. Deși desenele sau modelele industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie să aibă în mod necesar o funcție tehnică, ele rămân desene sau modele industriale și sunt protejate ca atare. Or, potrivit definiției date la articolul 3 litera (a) din acest regulament, un desen sau model industrial înseamnă „aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia”. Prin urmare, nu funcția tehnică a produsului este cea care este protejată și care contribuie la impresia globală produsă asupra utilizatorului avizat, ci numai aspectul exterior al produsului, cu alte cuvinte aspectul său vizual [14]. Împrejurarea că aspectul produselor cărora li se aplică desenele sau modelele industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din regulamentul menționat sau, cel puțin, aspectul unora dintre caracteristicile lor este dictat de cerințele de interconectare nu schimbă, așadar, cu nimic această constatare.

25. În schimb, utilizatorul avizat, astfel cum este conceput și postulat de instanța de trimitere, se apropie de figura expertului, care este responsabil să stabilească caracterul brevetabil al invențiilor în dreptul brevetelor. Cu toate acestea, o astfel de apreciere nu privește aspectul unui produs, ci o idee abstractă, și anume soluția dată unei probleme tehnice. Prin urmare, aceasta nu poate fi transpusă în dreptul desenelor și modelelor industriale.

26. Caracteristicile utilizatorului avizat stabilite de Curte în Hotărârea PepsiCo rămân, așadar, pe deplin valabile în ceea ce privește desenele sau modelele industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002. Această constatare pare a fi în concordanță cu pozițiile părților care au prezentat observații în prezenta cauză.

Cu privire la impresia globală

27. Prin intermediul celei de a treia părți a primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în sensul articolului 10 din Regulamentul nr. 6/2002, impresia globală produsă asupra utilizatorului avizat de un desen sau model industrial care intră sub incidența articolului 8

[13] Acest principiu este rezumat prin formularea: „Ceea ce se opune (protecției unui desen sau model industrial) dacă este anterior, aduce atingere dacă este posterior”. Cu privire la principiul reciprocității, a se vedea în special Hartwig, H., „Reciprocity in European design law”, în Hartwig, H., (ed.), *Research handbook on design law*, Edward Elgar Publishing, 2021, p. 119.

[14] A se vedea în acest sens Hotărârea din 18 martie 2010, Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular) (T-9/07, EU:T:2010:96, punctul 50), și Concluziile avocatului general Mengozzi în cauza PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:302, punctul 73).

alineatul (3) din acest regulament poate rezulta în principal din considerații de ordin tehnic. În opinia noastră, răspunsul la această întrebare trebuie nuanțat, în măsura în care astfel de considerații sunt luate în seamă, însă într-un mod diferit de cel preconizat de instanța de trimitere.

28. În temeiul articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, impresia globală produsă de un desen sau model industrial comunitar asupra utilizatorului avizat definește întinderea protecției acestui desen sau model industrial în sensul că orice desen sau model industrial care nu produce asupra acestui utilizator o impresie globală diferită aduce atingere protecției conferite de dreptul asupra desenului sau modelului industrial în cauză.

29. Caracteristicile utilizatorului avizat sunt cele menționate la punctele 19 și 20 din prezentele concluzii. Rezultă că impresia globală, care trebuie să fie formată, în măsura posibilului, prin comparația directă a desenelor sau modelelor industriale în conflict [15], va fi rezultatul în special al unei vigilențe deosebite a acestui utilizator, al cunoștințelor sale extinse cu privire la sectorul vizat și al desenelor și modelelor industriale existente, precum și al interesului său pentru produsele respective [16]. Astfel, fără a trebui să fie expert tehnic, un utilizator avizat va fi în măsură să distingă elementele desenelor sau modelelor industriale care sunt prezente în mod obișnuit în produsele din sectorul vizat de cele care sunt „noi”. Or, diferențele dintre elementele inovatoare vor avea un impact mai mare în ceea ce privește impresia globală produsă asupra unui astfel de utilizator decât similitudinile în ceea ce privește elementele obișnuite [17].

30. Instanța de trimitere nu precizează ce consideră a fi utilizatorul-tip al produsului căruia i se aplică desenul sau modelul industrial în cauză [18]. Cu toate acestea, chiar dacă instanța de trimitere ar considera că utilizatorul blocurilor de construcție Lego este în mod tipic un copil [19], adjectivul „avizat” rămâne pe deplin aplicabil, astfel încât un astfel de utilizator păstrează toate caracteristicile amintite la punctele 19 și 20 din prezentele concluzii. În plus, în ceea ce privește desenele sau modelele industriale ale articolelor destinate (în principal) copiilor, considerăm că este de notorietate că aceștia din urmă prezintă un nivel de cunoștințe și de vigilență cel puțin egal cu cel al adulților. Împrejurarea că desenele sau modelele industriale în cauză sunt concepute pentru produse destinate copiilor nu justifică, așadar, nicidecum să se atribuie utilizatorului avizat al unor astfel de produse o cunoaștere a sectorului vizat sau un nivel de vigilență mai scăzut.

31. Pe de altă parte, considerentul (14) al Regulamentului nr. 6/2002 enunță că existența unei diferențe între impresiile globale produse de două desene sau modele industriale trebuie determinată în special „ținându-se seama de natura produsului căruia i se aplică sau în care este încorporat desenul sau modelul”. În ceea ce privește desene și modele industriale aplicate unor produse care fac parte din sisteme modulare, este, așadar, justificat să se considere că utilizatorul avizat va lua în considerare nu numai aspectul produsului în cauză, considerat izolat, ci și aspectul pe care acesta îl va avea odată asamblat cu alte elemente ale sistemului.

15 Hotărârea PepsiCo (punctul 55).

16 Hotărârea PepsiCo (punctele 53 și 59).

17 A se vedea în acest sens Hotărârea din 18 martie 2010, Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular) (T-9/07, EU:T:2010:96, punctele 72-82).

18 De altfel, practica ce constă în personificarea utilizatorului avizat, dându-i trăsăturile unei persoane reale, este adesea criticată în doctrină. Figura utilizatorului avizat este în realitate o ficțiune juridică și operează la un nivel mai ridicat de abstractizare. A se vedea în special Stone, D., *European Union Design Law: A Practitioners' Guide*, *op. cit.*, p. 219.

19 Prin analogie cu ceea ce a admis Curtea în Hotărârea PepsiCo (punctul 54).

32. Cu toate acestea, determinarea impresiei globale produse de un desen sau model industrial asupra utilizatorului avizat nu este un scop în sine. Aceasta este doar o etapă intermediară în aprecierea întinderii protecției unui desen sau model industrial comunitar în raport cu un desen sau model industrial potențial contrafăcut [20]. Aprecierea respectivă este realizată de instanța sesizată cu litigiul, care trebuie să „privească prin ochelarii” utilizatorului avizat pentru a stabili dacă desenele sau modelele industriale în conflict produc asupra unui astfel de utilizator impresii globale diferite. În cadrul aprecierii sale, instanța va trebui să ia în considerare împrejurări de care utilizatorul avizat poate să nu fie pe deplin conștient, dar a căror luare în considerare este impusă de Regulamentul nr. 6/2002.

33. Astfel, articolul 8 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 6/2002 exclude de la protecție caracteristicile aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică, precum și caracteristicile aspectului unui produs denumite „de interconexiune”. Cu toate acestea, articolul 8 alineatul (3) din acest regulament prevede o excepție în ceea ce privește produsele interschimbabile în interiorul unui sistem modular. Desigur, literal, este vorba despre o excepție de la articolul 8 alineatul (2), în timp ce alineatul (1) al acestuia nu este vizat. Tribunalul a statuat însă că, pentru a menține efectul util al articolului 8 alineatul (3) din regulamentul menționat, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că constituie de asemenea o excepție de la alineatul (1) al acestui articol atunci când desenul sau modelul industrial în cauză intră atât sub incidența alineatului (2), cât și a alineatului (1) al acestuia [21]. Astfel, caracteristicile de interconectare ale aspectului unui produs care face parte dintr-un sistem modular beneficiază de protecție și atunci când sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a produsului. Acestea contribuie, așadar, la impresia globală produsă de un desen sau model industrial asupra utilizatorului avizat.

34. În schimb, în temeiul articolului 10 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002, pentru stabilirea întinderii protecției, trebuie să se ia în considerare gradul de libertate pe care-l deține autorul în realizarea desenului sau modelului industrial.

35. Or, se admite în general că constrângerile tehnice figurează printre elementele care pot limita libertatea autorului [22]. În ceea ce privește caracteristicile aspectului unui produs care, potrivit definiției care figurează la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002, „trebuie să fie reproduse obligatoriu în forma și dimensiunile lor exacte”, este permis, în opinia noastră, să se considere că gradul de libertate a autorului este minim sau chiar inexistent. Acest lucru este valabil cu atât mai mult atunci când aceste caracteristici sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a produsului în cauză, și anume, în speță, interconectarea.

36. Un grad scăzut de libertate a autorului nu conduce la excluderea totală a unei caracteristici a aspectului unui produs din impresia globală produsă de desenul sau modelul industrial în cauză asupra utilizatorului avizat [23]. El va influența însă compararea impresiilor globale ale desenelor sau modelelor industriale în conflict, potrivit a ceea ce Tribunalul numește „regula de

[20] Întinderea protecției nu există *in abstracto*. În temeiul articolului 10 din Regulamentul nr. 6/2002, aceasta este întotdeauna apreciată în raport cu un alt desen sau model industrial.

[21] A se vedea în acest sens Hotărârea din 24 martie 2021, Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Bloc de construcție dintr-un set joc de construcție) (T-515/19, EU:T:2021:155, punctul 80).

[22] Hotărârea din 18 martie 2010, Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular) (T-9/07, EU:T:2010:96, punctul 67), și Hotărârea din 6 septembrie 2023, Cayago Tec/EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Ski-jet, barcă cu motor) (T-377/22, EU:T:2023:504, punctul 46 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:302, punctul 31).

[23] Contrar caracteristicilor care intră sub incidența articolului 8 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 6/2002, care nu contribuie deloc la această impresie, cu excepția cazului în care sunt acoperite de alineatul (3) al acestui articol.

proporționalitate inversă”[24]. Potrivit acestei reguli, cu cât este mai limitată libertatea autorului în elaborarea unui desen sau model industrial, cu atât mai mult diferențele nesemnificative dintre desenele sau modelele industriale în cauză sunt suficiente pentru a-i produce utilizatorului o impresie globală diferită. Aceasta este situația întrucât, în măsura în care similitudinile dintre desenele sau modelele industriale în cauză privesc caracteristici comune, pentru elaborarea cărora libertatea autorului este limitată, printre altele, prin constrângeri tehnice, aceste similitudini nu vor avea decât o importanță redusă în impresia globală produsă de aceste desene sau modele industriale asupra utilizatorului avizat[25].

37. În cazul desenelor sau modelelor industriale aplicate produselor care fac parte dintr-un sistem modular, precum blocurile de construcție, caracteristicile de interconectare sau caracteristicile impuse de funcția tehnică a acestor produse pot reprezenta o mare parte a caracteristicilor aspectului produselor respective[26]. Aceste caracteristici rămân protejate în temeiul excepției prevăzute la articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002. Cu toate acestea, întrucât libertatea autorului în elaborarea lor este foarte limitată, impactul lor în compararea impresiilor globale produse asupra utilizatorului avizat de desenele sau modelele industriale în conflict va fi puternic redus. În consecință, diferențe minime între desenele sau modelele industriale în cauză vor permite să se evite constatarea existenței unei contrafaceri.

38. Se ridică, așadar, problema dacă, pentru a menține pe deplin eficacitatea articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002, această dispoziție nu ar trebui interpretată ca o excepție și de la articolul 10 alineatul (2) din acest regulament. Cu toate acestea, considerăm că răspunsul la această întrebare trebuie să fie negativ.

39. În primul rând, este adevărat că Tribunalul a statuat că articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002, care, potrivit modului său de redactare, derogă numai de la alineatul (2) al acestui articol, trebuie interpretat în sensul că derogă și de la alineatul (1) al acestuia[27]. Situația este însă diferită în speță de cea a articolului 10 alineatul (2) din acest regulament.

40. Astfel, alineatele (1) și (2) ale articolului 8 din Regulamentul nr. 6/2002 privesc amândouă aceeași problematică, și anume capacitatea de a fi protejate a două categorii de caracteristici ale aspectului produselor: cele impuse exclusiv de funcția tehnică și cele de interconectare. Prin urmare, se justifică extinderea excepției privind această a doua categorie la caracteristicile care se încadrează atât în cea de a doua, cât și în prima categorie. În caz contrar, această excepție ar fi aplicată în mod asimetric, în sensul că de ea ar beneficia numai acele caracteristici prevăzute la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002, care nu intră simultan sub incidența alineatului (1) al acestui articol, în timp ce alineatul (3) al articolului menționat are vocația de a se aplica tuturor caracteristicilor care intră sub incidența alineatului (2) al acestuia[28]. Or, întrucât

[24] Hotărârea din 6 septembrie 2023, Cayago Tec/EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Ski-jet, barcă cu motor) (T-377/22, EU:T:2023:504, punctul 48 și jurisprudența citată).

[25] Hotărârea din 18 martie 2010, Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular) (T-9/07, EU:T:2010:96, punctele 67 și 72).

[26] Pentru a da un exemplu, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 24 martie 2021, Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Bloc de construcție dintr-un set joc de construcție) (T-515/19, EU:T:2021:155), camera de recurs a EUIPO identificase șase caracteristici ale aspectului produsului în discuție (un alt bloc Lego decât cele în discuție în litigiul principal), toate impuse exclusiv de funcția sa tehnică. Tribunalul a identificat în continuare o singură caracteristică suplimentară, despre care a considerat că nu era impusă de funcția tehnică a acestui produs (a se vedea punctele 102-114 din această hotărâre).

[27] Hotărârea din 24 martie 2021, Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Bloc de construcție dintr-un set joc de construcție) (T-515/19, EU:T:2021:155, punctul 80).

[28] A se vedea în acest sens Hotărârea din 24 martie 2021, Lego/EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Bloc de construcție dintr-un set joc de construcție) (T-515/19, EU:T:2021:155, punctele 77-79).

caracteristicile de interconectare au adesea tendința de a fi impuse exclusiv de funcția lor tehnică [29], efectul util al articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 ar fi puternic diminuat.

41. Situația nu este aceeași în ceea ce privește articolul 10 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002. Această dispoziție privește o problematică diferită, și anume luarea în considerare, la aprecierea întinderii protecției, a gradului de libertate a autorului desenului sau modelului industrial comunitar în cauză. Aceasta se aplică nu numai desenelor sau modelelor industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din acest regulament, ci tuturor desenelor și modelelor industriale, fără distincție, iar libertatea autorului poate fi de asemenea limitată de alți factori decât constrângerile tehnice. Prin urmare, nu există riscul unei aplicări asimetrice a acestei dispoziții. Astfel, în lipsa oricărei indicații în acest sens în regulamentul menționat, nu este necesar să se excludă desenele sau modelele industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din același regulament de la aplicarea articolului 10 alineatul (2) din acesta.

42. În al doilea rând, această constatare este confirmată de însuși modul de redactare a articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002. Astfel, această dispoziție impune ca, pentru a fi protejate, desenele sau modelele industriale care intră sub incidența sa să îndeplinească printre altele condiția prevăzută la articolul 6 din acest regulament, cu alte cuvinte să aibă un caracter individual. Acest caracter individual se apreciază în raport cu orice desen sau model industrial divulgat înainte de depunerea cererii de înregistrare a unui desen sau model industrial înregistrat (sau, eventual, înainte de data de prioritate revendicată). Or, articolul 6 alineatul (2) din regulamentul menționat prevede o regulă, similară celei de la articolul 10 alineatul (2) din acesta, în temeiul căreia gradul de libertate a autorului este luat în considerare în aprecierea caracterului individual.

43. Potrivit principiului reciprocității [30], întinderea protecției, determinată în conformitate cu articolul 10 din Regulamentul nr. 6/2002, este corespondentul caracterului individual al desenului sau modelului industrial în cauză, apreciat în conformitate cu articolul 6 din acest regulament. Prin urmare, nu pot exista desene sau modele industriale pentru care întinderea protecției în raport cu desene sau modele industriale potențial contrafăcute ar fi determinată potrivit unor reguli mai puțin stricte decât cele potrivit cărora se apreciază caracterul lor individual în raport cu desenele sau modelele industriale anterioare. Or, aceasta ar fi situația dacă gradul de libertate a autorului ar fi luat în considerare pentru aprecierea caracterului individual, având ca efect reducerea pragului de diferență necesar pentru a admite un astfel de caracter, și nu ar fi luat în considerare în aprecierea întinderii protecției, având ca efect creșterea pragului de diferență necesar pentru a evita constatarea contrafacerii.

44. Acest lucru ar conduce la un rezultat absurd. Un desen sau model industrial anterior ar putea, de fapt, produce asupra utilizatorului avizat o impresie globală diferită de cea produsă de un alt desen sau model industrial înregistrat sau a cărui înregistrare se solicită, împiedicând astfel contestarea acestei înregistrări sau a validității desenului sau modelului industrial [31], dar s-ar putea considera, în schimb, că acesta contrafăcea același desen sau model industrial înregistrat. Astfel, titularul desenului sau modelului industrial înregistrat ar fi în măsură să elimine de pe piață desenele sau modelele industriale anterioare, fără ca proprietarii acestora să poată contesta validitatea acestui desen sau model industrial înregistrat.

[29] A se vedea punctul 37 din prezentele concluzii.

[30] A se vedea punctul 21 din prezentele concluzii.

[31] Validitatea desenului sau modelului industrial este apreciată în special în raport cu cerința caracterului individual; a se vedea articolul 25 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 6/2002.

45. Principiul reciprocității impune, așadar, ca gradul de libertate a autorului să fie luat în considerare pentru toate desenele sau modelele industriale, inclusiv pentru cele care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002, atât pentru a aprecia caracterul individual, cât și pentru a aprecia întinderea protecției.

46. În sfârșit, în al treilea rând, deși articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 permite protejarea desenelor sau modelelor industriale aplicate unor produse interschimbabile în interiorul unui sistem modular în pofida caracteristicilor funcționale ale aspectului acestor produse, obiectivul general al acestui regulament rămâne cel enunțat în considerentul (10) al acestuia, și anume de a nu perturba inovația tehnologică și interoperabilitatea produselor de fabricație diferită prin acordarea protecției unor caracteristici impuse exclusiv de o funcție tehnică sau care permit componente mecanice.

47. Or, acest obiectiv ar fi periclitat dacă caracteristicile de interconectare ale aspectului produselor care fac parte dintr-un sistem modular, care adesea predomină în acest aspect, ar putea fi determinante pentru impresia globală produsă asupra utilizatorului avizat în vederea aprecierii întinderii protecției desenelor sau modelelor industriale în cauză. Luarea în considerare, în cadrul acestui exercițiu, a gradului de libertate a autorului permite, în opinia noastră, atingerea acestui obiectiv, fără a repune în discuție efectul util al excepției prevăzute la articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002.

Răspunsul la prima întrebare preliminară

48. Ținând seama de informațiile care figurează în cererea de decizie preliminară, tocmai preocuparea de a asigura atingerea obiectivului menționat la punctul 46 din prezentele concluzii a determinat instanța de trimitere să ridice problema oportunității de a aplica, pentru a stabili întinderea protecției desenelor sau modelelor industriale care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002, criterii specifice, ținând seama de particularitatea acestor desene sau modele industriale.

49. Considerăm totuși, astfel cum rezultă din considerațiile care precedă, că, dimpotrivă, aplicarea strictă și completă a dispozițiilor Regulamentului nr. 6/2002, astfel cum sunt interpretate de instanțele Uniunii, permite atingerea acestui obiectiv, respectând în același timp efectul util al articolului 8 alineatul (3) din acest regulament.

50. Propunem, așadar, să se răspundă la prima întrebare preliminară că articolul 10 din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că întinderea protecției unui desen sau model industrial care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din acest regulament se determină prin raportare la impresia globală produsă de acest desen sau model industrial asupra unui utilizator avizat care, fără a fi designer sau expert tehnic, cunoaște diferite desene sau modele industriale existente în sectorul în cauză, are un anumit nivel de cunoștințe în ceea ce privește elementele pe care aceste desene sau modele industriale le conțin în mod normal și, datorită interesului său pentru produsele respective, dă dovadă de un grad de atenție relativ ridicat atunci când le utilizează ca elemente ale sistemului modular din care fac parte. La aprecierea întinderii protecției se ține seama de gradul de libertate a autorului desenului sau modelului industrial în cauză, inclusiv în elaborarea caracteristicilor aspectului produsului necesare pentru interconectare.

Concluzie

51. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la prima întrebare preliminară adresată de Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria) după cum urmează:

Articolul 10 din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare

trebuie interpretat în sensul că

întinderea protecției unui desen sau model industrial care intră sub incidența articolului 8 alineatul (3) din acest regulament se determină prin raportare la impresia globală produsă de acest desen sau model industrial asupra unui utilizator avizat care, fără a fi designer sau expert tehnic, cunoaște diferite desene sau modele industriale existente în sectorul în cauză, are un anumit nivel de cunoștințe în ceea ce privește elementele pe care aceste desene sau modele industriale le conțin în mod normal și, datorită interesului său pentru produsele respective, dă dovadă de un grad de atenție relativ ridicat atunci când le utilizează ca elemente ale sistemului modular din care fac parte. La aprecierea întinderii protecției se ține seama de gradul de libertate a autorului desenului sau modelului industrial în cauză, inclusiv în elaborarea caracteristicilor aspectului produsului necesare pentru interconectare.